

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K. Po2 br. 22/10

Glavni pretres 27.05.2010.

Izveštaj: Nataša Kandić i Slavica Jovanović, punomoćnice oštećenih

Saslušanje svedokinje Katarine Pando

Dva dana nakon napada na Lovas, ubijen je njen suprug Franjo Pando, koga su odveli Dušan Grković i Zoran Tepavac. Nakon dva-tri dana otišla je u kuću Bore Kesera, gde se nalazila stanica policije i optuženog Milana Devčića, tada komandira policije, pitala šta je sa njenim suprugom. Nije joj odgovorio već ju je pitao gde su njeni sinovi. Tog optuženog je više puta pitala za sudbinu muža, ali joj je on uvek odgovarao pitanjem o njenim sinovima. Dušan Grković ju je odveo u kancelariju optuženog Ljubana Devetaka, gde je bilo više naoružanih ljudi. On ju je pitao gde su joj sinovi, rekao joj da mu je žao zbog njenog muža i naredio joj da obavlja radnu obavezu. Radila je na branju kukuruza, jabuka i grožđa, kiseljenju kupusa, pripremi jabuka za rakiju. Sve vreme bili su pod oružanom pratnjom. Mato Sabljak joj je rekao da je njen muž streljan u garaži Bože Latasa. Od Marka Filića je saznala da je njen suprug pre streljanja bio zatvoren, ispitivan, tučen i maltretiran.

Pitanja zakmenika tužioca

Istog dana kad i njen suprug, uhapšeni su Darko Poljak i Marko Damnjanović. U decembru 1991. dvojica policajaca su došla kod nje u kuću i naredili joj da napusti selo. Za izlazak iz sela trebalo je da ima propusnicu. Pri odlasku na prinudni rad u polju, pretresali su ih na punktovima koje je držala vojska. Meštani Hrvati bili su označeni belim trakama koje su nosili oko ruku, a njihove kuće belim čaršavima.

Pitanja optuženih

Optuženi Ljuban Devetak kaže da je svedokinju pitao o sinovima, jer je to od njega zahtevao pukovnik Subotić, koji se tada nalazio u njegovoj kancelariji. Milan Devčić osporava da je razgovarao sa svedokinjom.

Pitanja predsednice veća

Na dan napada delimično je spaljena njena kuća, a nekoliko dana nakon odvođenja njenog supruga, vojnici su pretresli kuću uzeli sve vredne stvari. O zatvarnju i tuči njenog supruga pričao joj je i Đuka Radočaj.

Pitanja punomoćnica oštećenih

U garaži Bože Latasa pored tela njenog supruga pronađena su i tela trojice ubijenih meštana Hrvata. Telo njenog supruga sahranjeno je u masovnoj grobnici na seoskom groblju. Prinudne radove obavljali su samo meštani Hrvati [muškarci i žene]. Kada je odlazila iz sela, kuću je morala da ostavi ne zaključanu i da vojnicima preda ključeve od kuće. Kada se 2001. vratila u Lovas, kuća je bila potpuno uništena, a sve pokretne stvari opljačkane.

Saslušanje svedoka Pavla Šimunovića

Na dan napada na Lovas 10.10.1991, sa Pavom Đakovićem i Matom Batakovićem našao se u centru sela. Nisu mogli da se vrate kućama, pa su otišli u podrum Zemljoradničke zadruge. Nakon granatiranja i pucnjave u podrum su došli srpski vojnici, sa kojima su bili i meštani Dule Grković i Mirko Rudić. Vojnici su naredili da izađu svi iz podruma ili će u suprotnom baciti bombu. Vojnici su ih sproveli u dvorište Zadruga, gde su tokom dana dovedeni i drugi meštani Hrvati. Vojnici su mnoge od njih tukli. Noć su proveli zatvoreni u kancelarijama na spratu. Sutradan ujutru, optuženi Ljuban Devetak im je rekao da treba da obavljaju radnu obavezu. Nekima je dozvolio da odu kući. Tri-četiri dana kasnije morao je da po selu sakuplja tela ubijenih Hrvata. Tela su sakupljana u prikolicu traktora i odvožena na seosko groblje gde su polagana u masovnu grobnicu. Tog dana optuženi Milan Devčić dozvolio mu je da ode kući, sa obavezom da se svakodnevno javlja u zadrugu i obavlja poslove sakupljanja i hranjenja domaćih životinja. Nakon nekoliko dana, naređeno im je da se okupe u dvorište Zadruga, gde je trebalo da im optuženi Ljuban Devetak održi sastanak. Tu je došlo oko 50-60 meštana Hrvata. Naredili su im da nepokretno sede na klupama u dvorištu. Čuvalo ih je nekoliko pripadnika dobrovoljačke jedinice i vojnika. Tokom večeri, vojnici su napravili spisak zatvorenih, a mnoge od njih su tukli. Optuženi Devetak dolazio je u dvorište zadruga uveče 17.10. i sutradan ujutru, kada je zatvorenike koji su bili angažovani na obavljanju poslova u Zadruzi i pekari. Nakon što su mnogi zatvorenici, među kojima i svedok, okrutno isprebijani, obratio im se optuženi Ljuban Devetak i naredio im da idu u staru zadrugu. U tom trenutku, u dvorište Zadruga ušlo je oko 20 vojnika u SMB uniformama, koji su im naredili da se postroje u kolonu i idu u branje grožđa. Pored njega grožđa. Osim njega, u koloni je bio Josip Luketić koji je sve vreme pominjao svog sina Ninu. Tokom kretanja kolone, ubijen je Boško Bođanac koji, zbog zadobijenih batina i uboda noža, nije mogao da hoda. Kod parcele sa detelinom vojnici su im naredili da se uhvate za ruke i uđu u detelinu i da razminiraju polje. Prvo su se kretali širinom, a onda dužinom parcele. Nakon što su videli mine i stali, došlo je do eksplozije, a vojnici su počeli da pucaju po njima. Svedok je pao na zemlju i onesvestio se. Kada se osvestio, putem je naišao vojni džip, iz kojeg je izišli oficiri JNA koji su se prepirali sa vojnicima. Vojnici su naredili da se javu ranjeni i nepovređeni meštani. Ranjeni su kamionom odvezeni u Šid. Nepovređeni su morali da deaktiviraju neeksplozirane mine, nakon čega su ih vratili u dvorište zadruga koje je bilo isprano vodom (od krvi). Popodne im je dozvoljeno da odu kućama. Sutradan se ponovo javio u zadrugu gde je nastavio sa obavljanjem prinudnih radova. Radio je na sakupljanju tela ubijenih na minskom polju, koja su uneta u kamiona u kome su nekoliko dana stajala u delu sela koje se zove Dol, a onda sahranjena u masovnoj grobnici na seoskom groblju. Posle ovoga sakupljao je i tala meštana Hrvata ubijenih po kućama i garažama u selu. Na više mesta sakupio je po dva ili tri tela, na kojima je bilo vidljivo da su pre ubistva tučeni i masakrirani.

Pitanja zamenika tužioca

Na dan napada na Lovas u dvorištu Zadruga video je Ljubana Devetaka, Milana Radojčića i Željka Krnjajića. Sutradan je optuženi Devetak sa nekog spiska pročitao imena meštana Hrvata koje je odredio za *radni vod*. Mesta na kojima se nalaze tela ubijenih Hrvata pokazivao mu je pripadnik dobrovoljačke jedinice, čije je ime bilo Petronije. U dvorištu Zadruga, 18.10.1991. ujutru pretučeni su Marko Sabljak, Ivica Sabljak, Marin Mađarević, Boško Bođanac, Ivica Kraljević, Tuno Sabljak. Petar, Đuka i Anton Luketić su, nekoliko dana nakon događaja na minskom polju, pronađeni mrtvi u kapelici na groblju.

Pitanja branilaca optuženih

Među vojnicima koji su ih vodili na minsko polje, bilo je i onih koji su imali braon maskirne uniforme.

Pitanja optuženih

Sva tala ubijenih meštana Hrvata bila su u civilnoj odeći.

Pitanja punomoćnika oštećenih

Na pitanje punomoćnice oštećenih Nataše Kandić, svedok je potvrdio da je 18.10.1991. u dvorištu Zadruga video optuženog Željka Kranjajića, koji je prolazio sa optuženim Ljubanom Devetakom.

Komentar:

Svedoci su saslušani putem video-konferencijske veze iz Županijskog suda u Vukovaru.

Fond za humanitarno pravo